

**STICHTING
DIALOOG**
Nederland-Japan-Indonesië

Jaarverslag 2019

Bestuur

Yukari Tangena	voorzitter
Janneke Roos	vice voorzitter
Herbert Steffin	secretaris (per 21/01/19)
Rob Sipkens	penningmeester
Leo Bloemhard	bestuurslid communicatie (per 21/01/19)
Takamitsu Muraoka	ere lid
Keiko Muraoka	ere lid
Ton Stephan	adviseur
Bill Thomson	adviseur
Andre Schram	adviseur
Edu Dumasy	adviseur
Joan Snellen van Vollenhoven	adviseur

Luikerweg 25 B, 5554 NA Valkenswaard

Email: info@dialogniji.org

Website: <https://www.dialogniji.org>

Facebook: <https://www.facebook.com/StichtingDialogNJI/>

KvK 64812006

Bankrek. NL73 SNSB 0927 6534 94

RSIN 855863122

ANBI status

Inhoud

1. Inleiding
2. Bestuur
3. Communicatie
4. Projecten
  - 4.1. Nederland
  - 4.2. Japan
  - 4.3. Indonesië
5. Diverse activiteiten

Bijlagen:

Financieel verslag 2019

1. Inleiding

Sinds 2000 organiseert Dialoog Nederland Japan Indonesië (Dialoog NJI) jaarlijks een dialoogconferentie in Nederland. Deze bijeenkomsten bieden een platform voor deelnemers van verschillende leeftijden en achtergronden uit Nederland, Japan en Indonesië. Wat hen bindt is, dat ze op enigerlei wijze betrokken waren bij de Tweede Wereldoorlog (WO2) in Azië en de nasleep daarvan. Hetzij als slachtoffer, dader, nakomeling, expert of geïnteresseerde in de gezamenlijke geschiedenis. In december 2015 werd de Stichting opgericht.

Sinds 2014 vinden er ook in Japan dialoog conferenties plaats. In de loop van de jaren zijn onze activiteiten steeds meer aangepast aan de actualiteit en zoeken wij nu ook naar mogelijkheden om in Indonesië de dialoog aan te gaan.

Het verleden blijkt zowel op individueel, gemeenschaps- als interstatelijk niveau nog steeds voor verdeeldheid te zorgen. In deze tijden waarin polarisatie soms het debat domineert, is het belangrijk om de geschiedenis op een andere manier een stem te geven; niet op een veroordelende manier, maar door verslaggeving en dialoog waar de verhalen van de levens van mensen kunnen worden verteld en gehoord, vooral van mensen van de eerste generatie die op de een of andere manier betrokken waren. En dat deze worden doorgegeven aan de volgende generaties met het oog op een toekomst in vrijheid. Belangrijk hierbij is de interactie tussen de generaties, ouder en jonger.

De stichting streeft ernaar om door kennis over en erkenning van de door Nederland, Japan en Indonesië gedeelde geschiedenis in het voormalige Nederlands Indië ten tijde van de Tweede Wereldoorlog en de nasleep daarvan, te komen tot wederzijds respect en begrip en tot een verzoening met het verleden voor en tussen allen die een betrokkenheid hebben met die gedeelde geschiedenis.

Om dit te bereiken ontplooidde de Stichting ook in 2019, gerichte activiteiten om bruggen te bouwen tussen burgers en instituties in Nederland, Japan en Indonesië door middel van het uitwisselen van kennis en ervaringen en dialoog over deze periode in Nederland en in Japan tijdens de conferentie op 6 juli 2019 in de CT kerk in Den Haag. Tevens vonden er ook dit jaar weer educatieve en dialoog activiteiten plaats in Japan.

Voor 2019 ontving de Stichting geen subsidie meer van VWS, zoals in twee jaren daarvoor, maar moest het doen met enige donaties en inkomsten uit de toegangsprijzen voor de conferentie. Desondanks hebben we 'on a shoestring' ook dit jaar weer een goed bezochte (ca 100 deelnemers) dialoogconferentie kunnen realiseren.

Het bestuur wordt ondersteund door vrijwilligers (waaronder onze gespreksleiders voor de dialoog sessies op 6 juli) en onze adviseurs. Vermeldingswaardig in dit verband is dat ook dit jaar naar alle tevredenheid is samengewerkt met het Nationale 4en5 mei Comité, de Stichting ARQ en de Ned. ambassade te Tokyo.

2. Bestuur

In 2019 werd het bestuur versterkt door een nieuwe secretaris en een bestuurslid communicatie. Het bestuur vergaderde eens per maand, vaak bij iemand thuis. Daarnaast vonden er overleggen plaats met anderen ter voorbereiding van de conferentie en oriënterende gesprekken met voor ons relevante organisaties. In 2019 werden strategie en missie bijgesteld om beter aan te sluiten bij de actualiteit.

De inzet op vrijwillige basis van het bestuur behelst 20 uur per week voor het hele bestuur. De inzet van de vrijwilligers op jaarbasis hangt er van af of een vrijwilliger bij meer dan een activiteit betrokken is, per activiteit is dat per week tussen de 4 en 20 uur.

3. Communicatie

Berichtgeving over alle activiteiten ging via Facebook (<https://www.facebook.com/StichtingDialoogNJI/>) en de website <https://www.dialoognji.org>.

In 2019 werd de website vernieuwd en ondergebracht bij een andere hostingpartner. Aankondigingen van evenementen en verslagen werden bijgehouden. Verslag van de activiteiten werd via dezelfde media verspreid. De op video vastgelegde dialoogconferentie is integraal te bekijken op de website. Persberichten en interviews verschenen ook in lokale media.

4. Projecten

4.1 Nederland

21ste Dialoog conferentie (06 juli 2019 te Den Haag)

In oktober 2018 organiseerde NJI een symposium onder de titel 'Trauma, erkenning en verzoening na gewelddadige conflicten - effecten op individueel, collectief en historisch niveau'. Dit had tot doel een dieper inzicht te krijgen in de verhalen over WO2 in Nederland, Japan en Indonesië en erkenning van de impact ervan in de betrokken landen op het verwerkingsproces van trauma op individueel, collectief en maatschappelijk niveau. Het symposium had een wetenschappelijk karakter.

Uit de discussies op het symposium bleek dat onze doelgroep steeds meer bestond uit mensen die geïnteresseerd waren in het verhogen van hun kennisniveau met betrekking tot erkenning en verzoening, anders dan degenen die direct betrokken waren/zijn bij WO2 en nog steeds de persoonlijke impact ervan in hevige mate voelen. Het was ook duidelijk dat verzoening verschillende connotaties heeft in de verhalen van de drie betrokken landen.

Als erkenning van de verschillende motivaties van deelnemers en om onze toekomstige richting aan te geven, en op basis van de lessen die voortkwamen uit de evaluatie van dit symposium, werd het thema van onze 21ste conferentie vastgesteld: "Verzoening, Hoezo?" Dit liet ruimte voor nadenken over de urgentie van verzoening.

Zoals men van ons gewend was, kozen we ook tijdens de 21ste conferentie voor het ontzenuwen van aannames en checken op historische feiten en was het ook nu weer een bijzondere bijeenkomst waar wij allen, oud en jong, Nederlander, Japanner of Indonesiër moed uit konden putten.

Het doel van de conferentie was: 'Door het delen van persoonlijke verhalen en onderzoeksresultaten, een beter begrip en bewustzijn verwerven rond het thema 'Verzoening, Hoezo?'. Dit als een essentiële stap om de last van oorlogservaringen in de toekomst te verlichten.

De conferentie beoogde de volgende vragen te beantwoorden met betrekking tot het thema:

i) Hoe beïnvloedt (gebrek aan) verzoening het leven van een individu, als gezinslid en als lid van de samenleving. Met andere woorden, verzoening als een bewustwording van percepties van anderen (daders, sociale omgeving, dat wil zeggen familie, collega's enz., overheid, slachtoffers, buitenstaanders).

ii) Wat betekent verzoening tussen de generaties? Hoe dragen erkenning en begrip van de geschiedenis van de eerste generatie bij aan verzoening tussen generaties.

iii). Wat zou het toekomstperspectief van onze discussie kunnen zijn en 'op welke manier?'

Sprekers waren:

Philip de Heer, voormalig Nederlandse diplomaat in China, VS, Singapore, Japan en Zweden en van 1995-2000 gedetacheerd bij het Koninklijk Hof als eerste secretaris van Hare Majesteit Koningin Beatrix ten tijde van het staatsbezoek aan Nederland door de keizer Hirohito van Japan. Philip de Heer vroeg zich af of hetgeen ons ooit scheidde, ons ook kon verbinden.

Eriko Ikeda; zij regisseerde na haar afstuderen aan de universiteit van Waseda tot 2010, films uitgebracht door NHK (equivalent van de BBC). Ze leidt ook de vrouwelijke film groep "Video Juku", is bestuurslid van "Shanxi Association for uncovering the facts" en honorary directeur van WAM (Women's Active Museum on War and Peace). Eriko deelde met ons de vreselijke verhalen van de zogenaamde 'troostmeisjes' en de strijd om deze verhalen naar buiten te brengen in een poging tot officiële erkenning van de Japanse regering.

Prof. Toyomi Asano: professor politieke geschiedenis van Japan aan het departement van politicologie en economie in Waseda universiteit, Tokyo. Zijn lezing was getiteld 'Verzoening Onderzocht' waarin hij zijn persoonlijke herinneringen en die van zijn grootouders met het Japanse narratief verbond. Hij beschreef ook het verschil in de naoorlogse opbouw van de staat in Duitsland en in Japan. Hierbij was de focus van Japan vooral het behoud van vrede, terwijl de Duitse democratie werd geherdefinieerd door een vreedzaam en constitutioneel proces, wat vorm gaf aan zijn interpretatie van verzoening.

Maarten Hidskes: schrijver van "Thuis gelooft niemand mij", gebaseerd op de zeer pijnlijke episode in het leven van zijn vader die deelnam aan militaire acties op Sulawesi waarbij vele Indonesische burgers omkwamen. Zijn lezing was genaamd 'Sharing and caring'. Hij vertelde onder meer over de positieve reacties op zo'n 14 Indonesische universiteiten na zijn boekpresentaties, waaruit bleek hoezeer de jongere generatie geïnteresseerd was in hun verleden.

Arletta Kaper, kunstenaar in het publieke domein. Zowel in haar leven als in haar werk vormt het thema identiteit een rode draad. Door middel van beeld reflecteert zij op haar eigen postkoloniale context en

daaraan gerelateerde ervaringen. In haar beeldend onderzoek bevraagt ze de verschillende facetten van wat ze 'postcolonial traumatic identity stress' noemt (TCTIS). Een zelf bedacht begrip om een staat van zijn aan te duiden waarin volgens Arletta een individu kan belanden als je nazaat bent van twee conflicterende culturen. Ze gaf een toelichting op haar kunstwerk Who is the Dalang.

In het middagprogramma vonden dialoog sessies plaats, waarvan de resultaten plenair werden teruggekoppeld.

De eindconclusie van deze boeiende dag was dat dialoog met het doel van verzoening zinvol blijft, ondanks het feit dat de oorspronkelijke doelgroep van mensen die de oorlog meemaakten krimpt, maar dat de noodzaak van verzoening ook bij de volgende generatie leeft.

Gefilmde verslaglegging is op onze website te vinden <https://www.dialoognji.org>

4.2 Japan

De Japanse versie van de lesbrief "Het verhaal van Johan. Drie jaar in Japan, maar niet vrijwillig!" werd overhandigd aan VWS op 19 juni 2019. Het boekje en deze website (www.awsedusource.com) worden uitgebracht als onderdeel van de onderwijsactiviteiten van de 'Stichting Dialoog Nederland-Japan-Indonesië'. Het Japanse lesboekje werd vervolgens gebruikt in gastcolleges van Andre Schram op middelbare scholen te Nagasaki op 14 en 18 oktober 2019.

Yukari Tangena-Suzuki en Rob Sipkens verzorgden op 12 en 14 november gastcolleges op twee universiteiten te Tokyo (Waseda resp. Meiji Gakuen universiteit).

De geplande dialoogconferentie in Tokyo kwam dit jaar helaas te vervallen door de gewijzigde planning van het ministerie van buitenlandse zaken van Japan. Er was wel een receptie georganiseerd door het ministerie.

Onze heldere boodschap "verzoening is essentieel om gezamenlijk de vrede te bewaren" werd overal goed ontvangen.

We herdachten Mr. Ihara, die onlangs overleden is. Hij was de drijvende kracht achter het mooie monument in Koyagi 4 jaar geleden. Zonder dat monument zou het boek en lesbrieven "Het verhaal van Johan" niet geschreven zijn en de lessen niet gegeven worden.

Onze Dialoog NJI missie naar Nagasaki werd afgesloten door een uitstekende rapportage van televisie NHK in het nationale ochtend nieuws programma "Ohayoo Nippon" (Good morning Japan) op 28 oktober 2019. Wij zijn de heer Hatakeyama uiterst erkentelijk voor zijn uitmuntende verslag en voor het platform op deze wijze geboden voor het uitdragen van onze NJI boodschap in Japan. De NHK uitzending is zien via deze link (www.awsedusource.com)

Dit bezoek aan Japan bood ons tevens de gelegenheid om de missie van Dialoog NJI naar Mizumaki en Nagasaki ter gelegenheid van het eerste lustrum en een ontvangst door de Nederlandse ambassadeur in Tokyo voor te bereiden.

4.3 Indonesië

2019 zag het concept geboren worden voor een driejarig project dat behalve een conferentie in Nederland (2020) ook een symposium in Surabaya (2021) en een symposium in Nederland in 2022 behelst. Dit zal de aanzet vormen tot een meer diepgaande dialoog met Indonesië over de periode 1945-1950 in Indonesië en de aan alle kanten opgelopen trauma's.

Er is diepgaand overleg gevoerd met ARQ over samenwerking in een symposium in Indonesië en met Indonesische onderzoekers van verschillende Indonesische universiteiten. Dit mondde uit in een intentieverklaring van ARQ, de Airlangga universiteit in Surabaya en Dialoog NJI om in 2021 een symposium in Indonesië te organiseren (Voor de in Nederland plaatsvindende componenten werd door NJI in 2020 subsidie aangevraagd bij VWS en verkregen). Het symposium in Indonesië zou 'facts en figures' presenteren in combinatie met persoonlijke verhalen van ooggetuigen en hun nazaten. Dit zou dan gecompliceerd worden door een dialoogconferentie op de tweede dag.

5. Diverse activiteiten

In 2019 werd de lijst met potentiële donoren uitgebreid en een verkenning verricht bij het vFonds, Dutch Culture, de Stichting Democratie en Media en het Mondriaan Fonds. Dit heeft voorlopig geleid tot de gezamenlijke subsidieaanvraag van Dialoog NJI, ARQ en Universitas Airlangga bij het Mondriaan fonds in 2020. Naast deze organisaties werden oriënterende gesprekken gevoerd met het KITLV.

In samenwerking met Gelre Association werd een pitch voorbereid te Apeldoorn (mei 2020), en een presentatie op de INOG bijeenkomst in mei 2020.

Op 14 augustus werd de Indië herdenking te Amstelveen bijgewoond en zijn namens NJI bloemen gelegd.